

Szerkesztőség
és
kiadó hivatal
Piacz. Simonffy-ház a vá-
rosházával szemben.

DEBRECZENI ELLENŐR

POLITIKAI, TÁRSADALMI és KÖZGAZDASÁGI LAP.
A SZABADELVÜ PÁRT KÖZLÖNYE.

Megjelen naponként, a vasárnap és péntek kivételével.

Előfizetési ár:

Helyben házhöz hordva
vagy vidékre postán
küldve!
Egész évre 10 ft — kr
Félévre 5 ft —
Negyedévre 2 ft 50
Egy óra 1 ft —

Hirdetési díj:

Öt-hasábos petitor egy-
szeri beiktatásért 5 kr. —
Bélyegdíj minden hirdeté-
sért külön 30 kr. — Nyilat-
tér 4 hasábos petitorért
20 kr.

X. évfolyam. 1883.

Debreczen. Szerda, február 14.

32. szám.

Egy elkésett éjlen.

(I.) Tisza Istvánból, a Tisza Kál-
mán fiúból nagy ember lesz; nem azért
mert beszélni tud, mert ha csak beszélni
kell, ott van Szilágyi Dezső, aki meg
nem beszélni nem tud, még sem lesz be-
lelő nagy ember soha, — hanem azért,
mert már is helyesen és okosan tud be-
szélni.

Keleti népek vagyunk, tele ideák-
kal. A londoni ipar miniszter mondta
Kossuthnak, hogy minden Londonban
lakó magyar ember egy-egy találmány-
nyal áll elő, csak az hiba, hogy egyik
sem ismeri a mechanikát. Hát itt nálunk
is annyi az indítványozó, mint a rojt,
csak az a hiba, hogy a legtöbbször nincs
életfilozófiája. Szegény Apponyi Albert
is, ki máskülönben pedig nemes gróf, sőt
hozza csillogó ezse is vagyon, rendesen
feljegyára esett indítványokkal szokott
elő állani, s én nem emlékszem rá, hogy
valamely indítványa már elfogadásra ta-
lált volna. A kis birtok feldarabolatlan-
ságának is ő az egyik fő-fő zászlóvivője,
de hiszen ennél szerencsétlenebb eszmét
is alig lehetne egy hamar elképni.

A szélsőbal bomlásának frázisai nem
igen engedték, hogy e lapok t. olvasói-
nak én is elmondhassam szerény véle-
ményemet e tárgy felől, — de engedelm-
met kérek, akár helyeslik a mit mondok,
akár nem: egy újabb nemesi osztály fel-
állítására nem lennék képes szavazni so-
ha. És akar állnak előttünk példák Ame-
rikából meg Németországból, meg Ang-
liából, szerintem csak azok a példák elfo-
gadandók, amely példák jó példák, de
azért hogy valami nevezett államokban
rosszul van, nem következik, hogy mi is
azonképen cselekedjünk.

Azt, hogy a földbirtok vásárlástól
olyan szegény ember, ki csak egy
pár holdat képes venni, és aztán ismét
egy párt és ismét egy párt, tehát hogy
a föld szerzésétől ezen képen el legyen
zárva, azt a méltányosság emberének helye-
síteni nem lehet. Hogy az igyekezetet

és szorgalmat a gyarapodástól azért zár-
jam el, mert vannak nem igyekező és
nem szorgalmas emberek (Tisztelet a ki-
vételeknek.) kik vagyonaikat apródonként
eladogatni kénytelenek; tehát hogy a
szorgalommal szemben ezeket védelmez-
zem, az nem igazság; valamint az sem
igazság, hogy valaki vagy az egész va-
gyonát adja el, vagy ne legyen képes
maga segíteni.

Az egyik feltétel is tulzás, a másik
teltétel is tulzás, mert sem a vagyon
szerzés módját, sem az önségély módját
nem zárhatom el senki elől, pláne, ha
még az államnak is artok vele. Mert
ugyan mit nyer azzal az állam, ha a
a birtok egy olyan ember kezében ma-
rad, aki nem képes azt többé jól mű-
velni? És mit nyer azzal az állam, ha
azokat az embereket pedig, kik ama bir-
tokot megvénnek és jól művelnék, de
egy nem képes megvenni az egészét, a
birtok megvételétől elzárja? Azt nyeri
vele az állam, hogy árt annak is ki bir-
tokának nem képes használni, még
sem szabadulhat tőle; árt azoknak is,
kik használni tudnák, de nem jut-
nak hozzá; és végre magának is árt,
mert ezen a módon számtalan oly bir-
tok fog keletkezni, mely rossz művelés-
miatt nem terem, és sem a magán sem
a nemzetgazdaságnak nem hajt semmi
hasznát, — vagy: hogy egészben elad-
ható legyen, fél avagy negyedrész árán
kell elvesztegetni.

Hiszen Magyarországon ma is az a
hiba, hogy a legtöbb ember nagyobb
földterületen gazdálkodik, mint amennyi
helyesen művelni képes. Ez okozza
nagy részt az elszegényedést, ez okozza
a pusztulást. Ez okozza, sőt csak is ezek-
től kell az adót végrehajtás útján behaj-
tani.

És vajon ki lenne a földhöz jutás
lehetősége alul kizárva? A magyar em-
ber. A földművelő ember, és kinek ke-
zére játszanék az ilyen törvény? A zsi-
dó kezére? En ugyan nem vagyok anti-

szemita, előttem az, hogy zsidó-e valaki
avagy nem, — csak hazafiai kötelessé-
gét teljesítse, nem határozz, — hanem
annyi tény, hogy a zsidó megtudja ven-
ni az egész birtokot is, de a ki nem tud-
ja megvenni, és aki apródonként szerez-
geti, az a szegény földművelő ember. Ez
a törvény tehát azt hozná magával, hogy
az ilyen szegény ne juthasson földbirtok-
hoz soha, aki pedig birtokát még is kény-
telen eladni és parcellákban meg is ven-
nék, de mert így nem adhatja, hát adja
oda féláron.

Nos hát meglátszik ezen törvénynek
az egész szellemén, hogy nagyuri fejké-
ből kerül ki, kik a szegény ember sor-
sát sem felfogni, sem megérteni nem ké-
pesek, hanem akarnának teremteni egy
arisztokratikus parasztságot és páriákat.
Üdvözljük tehát Tisza Istvánt ki ez esz-
mének hatalmasan ellene küzdött és hisz-
szik, hogy a roppant többséget maga mel-
lett fogja találni.

A függetlenségi párt felbomlása.

Debreczen. febr. 14.

A függetlenségi párt nagy napja tegnap
volt. Tegnap délután tartott meg azon ne-
vezetes gyűlés, mely határozott a függetlenségi
párt létele fölött. A reggeli órákban még mit
sem tudunk a gyűlés eredményéről, de összeál-
lítottuk a gyűlés előtt a párttagok közötti con-
ferenciák eseményeit, s azt hisszük mindenikből
könnyű lesz a józan s természetes következtetést
levonhatni.

A párt mindkét árnnyatához tartozó kép-
viselők tegnapelőtt este külön-külön értekezle-
tet tartottak. A párt azon tagjai, kik a per-
sonál uniót magában foglaló február 4-iki
nyilatkozat ellen fogták állást, mely tudva-
levőleg a Szikszay-féle helyiségben iratott alá,
értekezletüket szintén ezen helyiségben tartot-
ták meg. Megállapodásukról Mocsary Lajos és
Hegedüs László által értesítettek, a párt másik
árnnyatát, mely a personál unió alapján áll.
E megállapodás lényege az, hogy február 4-iki
nyilatkozat ellenzői a programmagyarzatnak

az által akarják elejét venni, hogy idézik az
1881-iki választási javaslatnak egyik pas-
susát, a melyben szerítettük a personál unió
burkolta ki van fejezve, a nélkül azonban,
hogy a personál uniót világosan kifejezni meg-
engedni akarnak.

Ez üzenet folytán a február 4-iki nyilat-
kozatot aláírók eltaglalt elvi álláspontjukhoz
ragaszkodva, értekezletükön a szakadást
befejeztetnek tekintették, minthogy az
eddig két értelműség presigejében to-
vább osztozkodni nem akarnak, s figyelembe
véve ezenkívül még azt, hogy a Szikszay-féle
helyiségben tartott értekezlet azáltal, hogy a
pártfegyelm ellen vétett turbulens elemeknek
a pártból való kizárása felett még csak nem
is tanácskozott, ezen elemekkel pedig tovább
együtt haladni lehetetlennek tartják, a pártból
való kilépésüket azzal határozták el, hogy a
keddi pártértekezleten határozati javaslat alak-
jában fogják felvetni azon kérdést, vajjon a
függetlenségi pártnak azon képviselői, kik a
personál unió alapján lettek megválasztva,
megtartják-e a választók előtt ünnepélyesen
tett ígéretüket, vagy nem?

Kossuth Lajos a függetlenségi párt vál-
sága ügyében levelet intézett Hölgy Ignác-
hoz, a ki azt a képviselők tegnapi conferen-
ciáján bemutatta. A levélből a „Függetlenség”
mai száma több részletet közöl, melyekből azon-
ban a bevezető sorok hiányoznak. Hiányoznak
pedig ezek a „Nemzet” értesítése szerint a
következőképen!

„Előre láttam, hogy a párt fi-
atal és munkás tagjai azon handa-
banda elemekkel nem fognak egy
sorban maradhatni.”

Egyébként a „Függetlenség” által közölt
részletekből adjuk ezeket:

Kossuth levele szerint eddig a függetlenségi
párt oly párt volt, melyet tekintetbe és
figyelembe kellett venni, a szakadás folytán
azonban össze fog törpülni. Ő ujalog is csak
aggodalommal nézheti a szakadás kísérleteit, és
azokból se a függetlenség czéljának, se a párt-
nak jót nem jósol.

A kormánypárt kizárta őt a honosítási tör-

A „Debreczeni Ellenőr” tárczája.

Egy asszony, a kinek bogara van.

Regény.

Írta: Tóvölgyi Titusz.

(36-ik folytatás.)

XVIII.

Berta valakivel találkozik.

— Mivel lehetünk s nagysád szolgálatára?
Pompásan méltóztatik kinézni, mint az élet, —
beszélgette Kaller, hajlongva, és hízogóan mo-
solyogva, mintha nem tudná, hogy az asszony-
ságnak hat héttel előbb férjétől méltóztatott
megszökni. Mit tartozott azonban ez az üzlet-
hez! Elegánsan nézett ki, és bizonyosan volt
pénze is, ez a fő.

— Nehány pár keztűt akarok venni,
Kaller ur — mondá, elfoglalva a székét s
vizsgálólag nézegetvén Bertát tetőtől talpig, le-
nézően fordította el fejét és guonyosan mosoly-
gott. — Mitéle harisnyák ezek? — kérdé,
a táblán heverő harisnyákra mutatva.

— Eladók, — válaszolá Kaller sajátos
mosolyival, mely gunyt és szánakozást fejezett
ki egyszerre, mi alatt szemével Berta felé in-
tett, ki elfordított arezzalült, beíró felindulá-
sát leküzdödni igyekezően s kezénél tartva gyer-
mekét, ki a cifra néire meredt szemekkel
bámolt.

— Ünnögy, — mondá a divatos hölgy,
ismét egy lenéző tekintettel mérve végig a
szendvő teremtést, mintha egy beszélni tudó
sárdarab nézné le a gyémántot.

Kaller azonnal elővonta a keztűs ládát,
mialatt a segéd Bertához lépett.

— Egy forintot adhatunk érte, de többet
nem, —

— A harisnyáért? kérdé a divatos asz-
szony.

— Szolgálatára nagysád.

— Én adok érte kettőt.

— Amint méltóztatik.

— Kérem, fizessék ki a forintot, — ful-
doklott Berta.

— Ó nagysága két forintot ígért érte.

— Én önöknek ajánlám föl, kérem fizessék
ki, és tegyenek vele, amit akarnak.

A kereskedő fejét csóváva adta át se-
gédének a forintot, a divatos nő pedig kacza-
gott, s midőn Berta a nélkül, hogy rátekin-
tett volna, tántorogva elhagyá a boltot, még han-
gosabban kaczagva felkiáltott:

— Szegény asszony, — ez nincs magá-
nál!

— De valóban, — válaszolá a kereske-
dő igen komolyan, és mutató ujjával homlokát
érintve, — bogara van. — Minden jókara-
ratot visszautasít, ezer forintos ajándékokat tesz,
a pénzes leveleket nem fogadja el, hanem haris-
nyát köt, egy forintért árulja és nyomorog.
Bizonytalan azt hiszi, hogy harisnyája, avagy
az a forint, melyet harisnyájáért kap, legalább
is tíz ezer forint értékű, s hogy vele a meny-
országot vásárolja meg maga és fia számára,
ami nagyon könnyen megtörténhetik, ha tudni-
lik, miud a kettő meghalnak éhen.

Kaller ur, e nagyszerű vicz felett méltó
ságon röhögött, a divatos hölgy pedig mintha
mégis bántana valami, nyomottabb kedély-han-
gulattal s erőteljett nevetéssel kontráztott.

Oh törpe, törpe emberek, akik kinevetitek
azt, mit fel nem birtok fogni! Hány nagy lé-
lek görnyed a közönségesség tompa agyvelé-
nek e terhe alatt, és hány nagy lélek török
meg! Ahelyett hogy kikutatni, megérteni igye-
keznének az isteni szikrát, melyet az alkotás
kegye beleje lehel, hogy a sötétben tapogato-
zók világító tornya legyen, „bogárnak” neve-
zitek a fényt, melynek melegségét gyuanyag

nélküli kebletek nem érzi meg. Az őrzöngés tö-
vis koszoruját ujomjátok a felkent homlokra,
és megfeszítitek, aki megváltásokra született.
A törpe megmozdíthatlannak véli a követ, me-
lyet az óriás elhengerít, ha meg nem ölnék
őket akkor, mikor a munkát végbevihetőnek ál-
lítja. Így volt az, és talán így is marad.
Többnyire keserű annak sorsa, ki embertarsai-
nál nagyobbak született, mert a kiesinyek nem
szívesen trükk el a nagyságot, — na de azért
volt Gailei, aki állítani merie, hogy daczara
mindezeknek: „mégis mozog a föld!”

XIX.

Ök megbocsátottak!

Berta ingadozó léptekkel haladt lakása
felé. Nem látott semmit, nem hallott semmit,
s mintha zúgó hullámok vagy surlódó embertö-
megek tombolnának körülte, erősen tartá kis
fia kezét, mintha minden pillanathon ki volna
térve a veszélynek, hogy még ezt a kincsét is
elviszti. Hiszen ellene volt esküdve ég és föld
és az ember. — Mily lenézéssel és közönyös-
séggel viseltetett iránta még az a kereskedő is,
ki előbb futott a belépő damának, — és — és —

Nem csak a szó, a gondolat is elhal néha
s a fájdalom épen oly zsiabasztólóg hat az
agyvelőre, mint a szivre. Uodur, utálat, gyűlö-
let, megvetés, melyet ama nő iránt érzett, mind
mind fel volt most korbaesolva benne, és roha-
mosan zajlott a vér, szive és agya veredényein
keresztül.

Ez azt a nőt, még ezt is előnyben része-
sítik! — Hát mindennél, mindennél megvetet-
tebb a szegénység! S midőn elgondolta a bolti
jelenetet, hol vele, mint egy szolgálóval, mint
egy eszelőssel bántak el, — mintha valami
megragadná, s rohanna, rohanna vele fölfelé
a magasba, pár pillanat múlva, szédítő mélység-
ben, miut egy fereggomolyt, látta maga alatt
az emberiséget. — Igen igen, — susogta valami

a magasságban — ez a fereggomoly ott lenn,
az az emberiség! — És jól esett hallania, meg-
báztatott, felbőszült önértetének e vigasztaló szá-
vát, mely lecsilapítá kebleben a vihart, és eröi-
ben a vért, — s nemő gyanút támogatta őt,
— felemelé fejét és büszkébb volt mint valaha!

Hanem egy másik kérdés, mely nem ön-
érzetét, hanem a nő, a feleség érzelmét tá-
madta meg, zajlott, koválygott most előtte: —
„Mit akar itt ez az asszony? Hát Szercesen
hol van?” — E kérdésre homlokán kigyult a
laz.

Ha megjött, ha e nővel együtt jött meg!
Maga sem tudta, hogy miért, hanem meg-
kettőztette lépteit, hogy Zoltánának futnia kel-
lett mellette. Otthon, — otthon akart lenni.
Látni akart, hallani akart, tudni akart. Előérzet
avagy ösztön sugallta-e, hogy ott valaki, avagy
valami vár rá? Nyugtalanúsága minden lépés-
sel növekedett, és e nyugtalanúság közé félelem
kezdett vegyülni.

Beléptek végre az ajtón. Gyermekeit most
ölebe ragadta és futott fölé a lépcsőzetten.

Mily jelenet fog most kifejlődni, hogyha
férje elé áll?

Kezét izgatottan tette a szobájú zárjára,
de az ajtó be volt csukva.

Felnyitotta tehát és a szobába lépett.

A szoba ugy volt a mint elhagyta. Aztán
végig járta valamennyi szobát, — léptei tom-
pán viszhangzottak, üres volt valamennyi.

— Itt senki sincs. — Talán még nem
érkezett meg? — Most hirtelen agyához ka-
pott: — Ni ni! hiszen a kulcs náram volt...
De hát az mi ott a gyermek kezében? —
kérdé összerendezve. — Zoltánka. — Mi ez?
Hol vetted e levelet? ...

— Es mintha magán kívül lett volna a
nő, — szakadozottan és fennszóval beszélt ön-
magához, — tagjai reszkettek.

(Folyt. köv.)

alapsítójának a „Magyar Helicon“ védnöke méltó unokájának földi maradványait.
A holtestet a család birtokára, Molnáribán fojta szállítani, hol valószínűleg pénteken lesz a temetés. Legyen könnyű a föld a nemes hamvak fölött!

Napi hírek.

— Tájékoztató. —

Naptár: február 14. R. kath. Bálint. — Prot. Bálint. — Görög-ország (febr. 2) Kriszt. bemut. — Napkelt. 7. 6. 11 p. nyug. 5. 6. 19 p.
Kereskedelmi egyesület jegének használhatóságát a császári szegleten zásló jelzi.
Muzéum nyitva áll a főiskolában minden vasárnap 10 órától 12-ig.
Városi tanácsülés minden héten hetfőn és csütörtökön a városban.
Ipari és kereskedelmi közgyűlés febr. 25-én d. e. 10 órákor a városban a nagyerőműben.
Urak táncestje febr. 28-án a Bikában.
Szabadellőző közgyűlés és Góssy Kálmán felolvasása febr. 25-én d. u. 4. órákor.
A debr. takarékpénztár közgyűlése mártius 4-én d. e. 10 órákor a városban a nagyerőműben.
Iparosok értekezlete febr. 18-án d. e. a városban a kiképzőben.
Polgári kör közgyűlése febr. 18-án.
Tisztviselői egyesület közgyűlése mártius 4-én d. u. 3 órákor a városban a nagyerőműben.
Dalár egyesület évi közgyűlése febr. 18-án a zenebőrnél.
Alföldi takarékpénztár közgyűlése febr. 18-án d. e. 10 órákor (saját helyiségben).
Ipari egyesületi tak. és hitelintézet közgyűlése febr. 25. d. e. 10 órákor a városban a kiképzőben.
Tombola estély. A kereskedő testület tombolaestélye a „Bika“-ban febr. 17-én.

— A hírlapíró közönséghez. Lapunknak saját nyomdája lévén, de különösen azért is, mert a szerkesztőség és nyomda egy helyiségben együtt van, abba az előnyös helyzetbe jutottunk, hogy ezután lapunk mindennap d. u. 3 órákor már Mendelovics Lajos és Katz Lajos szívatórságának kapható lesz, s így lapunk mástól előbb olvasható, mint a fővárosból érkező hírlapok. Táviratunk minden fontosabb mozzanatról értesítést adnak, s így lapunk lehet ezután az első forrás, melyből a hírlapíró közönség a legfontosabb és legújabb hírekről tudomást szerezhet. — Egy egy szám ára 5 kr.

— A szabadságharc szobra ügyében működő gyűjtő bizottság, azt előmunkálatokat jóformán befejezte, a főváros gyűjtő járásokat megállapítván, s most a kerületi bizottság összeállításán fáradozik. A kibocsátandó felhívás egy bizottság által átjártott s több, a házban divatozó nyelvre lefordítva, nemsokára szétküldetik. A központi iroda szervezte van.

— A „Függetlenség“ f. hó 13-iki számban az eszterlási asszonyküldöttség szóokát Szabolcsi (Weinsteini) Miksa urat mint a „Debr. Ellenőr“ volt munkatársát mutatja be. Minden félreértés és történet gyanúsítás kiküldetése végett szükségesnek tartjuk kijelenteni, hogy nevezett ur össze nem tévesztendő Szabolcsi Lajos munkatársunkkal, ki a fent említett úrral semminemű összeköttetésben nem áll s nem érjük, hogy miért ha csak nem félrevezetés céljából volt szükséges Weinsteini Miksa urnak épen az ő nevét, venni föl és épen azután, midőn a „Debreceeni Ellenőr“ megzaklatott minden összeköttetést Weinsteini úrral. — A Debreceeni Ellenőr“ szerkesztőség.

— A „Debreceeni“ tegnapi számában megtagadja Krecsányi szüvegátgató, hogy miért küldte meg a heji műsort csak a „D. E.“ nek, neki meg nem. Hogyan merészel a szüvegátgató partkérést csinálni? Ki kell jelentenünk, hogy azt a műsort csak egy privát utánjárás mellett szereltük meg s nem a szüvegátgatótól kaptuk. Ezt bizony a „Debreceeni“ is megtehetné volna, ha gondolja, hogy az olvasói is színházba járjanak a közönség lévén, a repertoirta szükségük van.

— Pinczébál. Ugy halljuk, hogy a helybeli pinczeregylet vasárnap a „Rózsa bókort“ vendéglő helyiségében bált rendezett.

— A debreczeni kereskedő testület által f. hó 17-én a Bika disztermében rendezendő tombola estélyt illetőleg szükségesnek jeljük a következőket a résztvevő t. közönség figyelmébe ajánlani. Az estély kezdete 8 órákor; a tombola kisorsolása pontban 1/2 9 órákor. A Bika disztermében a kisorsolás alkalmából asztalok lesznek felállítva s ezeknél ulve vesz részt a közönség a tombolajátékban. Intézkedve van, hogy a páholyban ülők is minden hátrány nélkül vehessenek részt a tombola játékban. Minden páholyoson 2 rendezőségi tag veszi át a páholyi közönség nyeremény tábláit s kézbesíti az esetleges nyereményeket. A kibuzott számlák nemcsak kifizáltak, hanem egyszerűen jeleztek is. A nyereménytárgyak már bevásároltattak s Szepessy és Kereskes urak továbbá Kaszanyiczky E. ur kirakataiban megtekinthetők. Egytől egy értékek.

— Színházi heti műsor. Csütörtök, február 15. bérletfolyamban: „Fatinicza“ operette 3 felvonásban; péntek, február 16. bérletfolyamban: Weisz József zongoraművész hangversenye, ezzel: „A házasság politikája“ vígjáték 1 felvonásban, és „A város hegedű“ operette 1 felvonásban szombat, február 17. bérletfolyamban. Márkus E. tel. kasszony második felléptül: „A 47-dik cikizik“ színmű 4 felvonásban; vasárnap, február 18. Márkus E. tel. kasszony utolsó ven-

dégjátékánál, bérletstízetben: „A szigetvári vartanúk“ dráma 5 felvonásban; hétfő, február 19-kén, bérletfolyamban; e színpadon először: „A kis szórakozott“ vígjáték 3 felvonásban.

— Kőút Debrecentől Nyiregyházig. Ugy halljuk, hogy egy országos költségen előállítandó kőút tervezetik és talán el is van rendelve Debrecentől Nyiregyházig és pedig a vasút mentében Haházon, Ujfehértón keresztül. E napokban Hajdu-Böszörmény, Nánás és Dorog városok értekezletet tartottak és elhatározták, hogy személyesen fognak kérelemmel járulni a kormányhoz a célbavett kőútnak felújítás leendő vezetése és kiépítése iránt, megkérve a kormányt, hogy a kőút kiépítését, melyek elviseletheznek; a felépítendő kőútnak jó karban tartására elegendő anyagi erővel, nagy népszerűségű fogva erős közmunka erővel rendelkeznek, küldöttségük élén megyénk alispánja is valószínűleg hajlandó felmenni.

— Gyászjelentés. Mélyen megsomorodott szívvel tudatjuk, hogy forrón szeretett férjem, pótohatlan jószág apánk, apósnak, nagyatyánk és testverem: néhai Polgár id. JONÁ ISTVÁN volt városi bizottsági tag és előbb presbyter, folyó évi február havának 13-ik napján, reggel 5 órákor, életének 71 dik, boldog házassága 47-dik évében, 5 heti súlyos betegség után jobbra szürelt. Megbódogult kedves halottunk földi maradványait, február 15-én, előbb a nagy cselegled utcai 2595-ik sz. a. házban, majd a ref. kistemplomban tartandó gyászszertartás után, a cselegled utcai temetőben tetézték le örök nyugalomra. — Mely végítességtételre rokonainkat, barátainkat, ismerőseinket s mindazokat, kik nehéz gyászunkban résztvenni óhajtanak, szomorodott szívvel megijük. Debreceen, 1883. február 13-án. Id. Polgár Jóna istvánné szül. Papp Zsuzsanna, mint neje és gyermekei: Jóna Zsuzsanna férjével Zsid Istvánnal és gyermekeivel; Jóna Sára, gyermekeivel: Jóna István, nejevel Jambor Erzebeettel és gyermekeivel; Jóna János; egyetlen testvére: Jóna János a többi rokonok nevében is.

— A nagyerdői gőzfürdő kazánja kíméltíttatván, a gőzfürdő a közönségnek ismét rendelkezésre áll. Jegyek kaphatók a Mendelovics szívatórságjében, a honnan az omnibusz is óránként indul.

— Kiadó lakás kereseték. Egy kényelmes négy ötlakó szobából álló ház magános udvarral s muhatallanul kerttel Püsködött fogva kibéreltetik. Értekezhetni szerkesztőségünkben. Olyan ház, melyben más lakók is laknak, nem jöhet szóba.

— Egy 4-5 osztályt végzett ifjú, a „Debreceeni Nagyvárosi Ertesítő“ kiadóhivatalában mint gyakorló azonnal felvétetik.

— Vasúti merénylet. Az első erdélyi vasúti piski-petrozsenyi szárnyvonalon a közlebbi napokban, ismeretlen tettesek, a vasúti vágányokra nagyobb kődarabokat helyeztek, s csak a vonatvezető éberségének köszönhető, hogy a vonat megállításával a bekövetkező szerencsétlenséget megakadályozták. Az ismeretlen tettesek, dacára annak, hogy a pályafőnök a legszigorubbán teljesítették kötelességüket, e műveletet több ízben ismételték, de szerencsére gazdaságuk mindannyiszor észrevételt. Mindezt feltehető, hogy a köveknek a sínre való anyyira óvatos és többször ismételt lerakása vasúti merénylet elkövetése céljából történt, — mint hunyadmegyei leveleznök írja, — az említett vasút igazgatósága, a további szerencsétlenség megakadályozása s a merénylők ki nyomozása végett, a megyei törvényhatóságnál megtegte a kellő lépéseket.

— Weisz József hangversenye, mint bennünket tudósítanak e hó 16-án pénteken lesz a színházban, mely alkalommal egy kis vígjáték és egy operette kerül színpadra. Az előtűnk fekvő bírálatok szerint, melyeket az ifjú művész külföldön és a nagyobb magyar városokban nyert, kétségtelen, hogy nem mindennapi műveltségben fogja részesíteni közönségünket. Programmjában találjuk Lisztnek XII-ik és XV-ik rhapsodiáját, melyeket a szokatlan bravourral ad elő. Az egész műsort legközelebb adjuk.

CSARNOK.

A segélyegyletekről.

írta: Dr. Szántó Sámuel.
(Folovastatott a debr. iparos ifjuság önképző körének helyiségében.)

Mint a természetben mindennél a fejlődési processus látható, úgy az ipar eszméje is csak fokozatosan nyert általános elismerést és lassu fejlődés után érte el mai fontosságát. A rómaiak és görögök az ipart és kézművet megvetették, inkább politikával foglalkoztak és még azon időben is, a midőn Róma a proletariatus gyűlhelye volt, a szegény ember inkább ott leste a nobilitást, hogy szavazatáért tőle ajándékot kapjon, de iparral nem foglalkozott. A középkorban a bir és kalandvágyó nemzetség, lovasság nem állította a szegény kereskedőt, kifosztani, a vásárra siető iparos megtámadtása nem ellenkezett a lovasság fogalmával, de az iparral és kereskedéssel való foglalkozás szegénynek tartott, azonban már e korban szíveskedtek az iparos és kereskedői osztály, a

közös védelem eszméjét honosítá meg és így támadnak a kereskedelmi szövetségek és a ezékek. Ezen következők áldatos eredményei csakhamar mutatkoznak, egyrésztől a hanzák jutnak hatalomra, másrésztől Velencez homályosítja el a bajdani Róma fényét. Már a középkor vége felé az iparos osztály fontos szerepkörhöz jutott és örökre nevezetesek ama nagyserült harcok, melyeket a városi iparosság a lovasság ellen diadalmasan vívott. A kölcsönös segélyezés és közös védelem adak meg tehát a középkorban a ezékek jelentőségét.

A czéh rendszer egyik főcélja ugyan az ipart megőző szédelgések elhárítása volt, de nem kevésbé meghatározó azon bensőség, mely a czéhtagokat egymáshoz fűzte u. „Leid“ volt a jelszó, a czéhtagok esküvel fogadták, hogy sem az öröm, sem a bánat idejében egymást el nem hagyják. Valóságos időben a munkás kezek elhagyják a napi foglalkozást és a czéh zásló alá sorakozva vonultak az ellenség elé. De a jobb napok is összehozták az iparosokat. A mikor a nagy czéhtábla kifüggesztetett, mindenkinél tudtára volt adva, hogy vasárnap déltűn a város ház termében az érdemes czéhmeisterök és tagok dalversenyt fognak tartani.

Nagy áhítattal gyűlt össze a nagy tömeg, az előjáróság a versenybírákkal a tölgyfaasztal fejtűn foglalván helyet, végig hallgatta az egyesek dalait vagy költeményit. A bo-dog verseny nyertes az egylet igen díszes koszorúval koronázott meg, — amit az illető családja és czéh nem kevésbé becsült. Ez volt a régi időben a ezékek és mesterek vasárnapi mulatsága.

A czéhtársulatok mindinkább jelentőségűket vesztek, szükségesség, kicsinyeskedés azok hitelét megronták. A mesterségek szűk körvalozása az iparban a chablonszeri munkát honosítá meg és így annak fejlődésére gátlólag hatott.

De az iparnak új védelemre volt szüksége. Különösen nálunk még az új korban is gyenge növény volt, melyet a külföldi verseny-től meg kellett védeni. Nálunk az ipar még nem ismerdohatott meg, mert nem volt, a ki azt fejlesztette volna. Külföldön a kiválóbb tejedelmek mint I. Lajos francia, II. Frigyes porosz és III. Vilmos angol király évenként rendkívüli erélyvel járultak az ipar emeléséhez; nálunk a már meglévő sem akarták megvédeni.

Mihelyt tehát a 40 es években a nemzeti regeneratóriának munkája megkezdődött, mi helyt a nemzet az ipar fontosságát belátni kezdé, a segélyt, a kezdeményezést nem többé a kormánytól várta, hanem nagy hazánkia Kossuth Lajos faradozásai után 1844 október 6-án létesült az országos iparvédegyelet. Elnöke: gr. Batthyányi Kázmér; alelnöke: gr. Teleki László; igazgatója: Kossuth Lajos.

A védegyelet célja: Magyarországon ipart teremteni és ezért — az egylet minden tagja becsatlószóval fogadta, hogy csak honi készítményt fog viselni, hogy inkább portóban fog járni. Deák Ferencz Szent Gróton tartott beszédében bővebben kitéjté annak szükségességét és az ország bajai takarékoság és a hazai ipar paratolással védelmét. „A fénytűzés — mondja — minden más orszagnak áldás, csak a magyaroknak, atók — atók azért, mert másutt a gazdagok jövedelmök fölösleget ipartűző honfi kezébe rakják, mi által az ipart és szorgalmat előmozdítva, a mesterségek tökéletesítésére ruganyt, a befolyasztás szaporítására hatatos eszközt szolgáltatnak. A czéh nem csaké, lyebb mint a hazának a temetkező sir partjáról való visszarántása; és csak összetett vállakkal kell akarunk: magasatos vállalatunk sikerül.

Csak egy ember volt, a ki az általános áramlatat szemben a védegyelet eszméjét ellenetzte s ez: gr. Széchenyi István volt. Kimutatta a vírásságot, egyrésztől arra akarunk törekedni, hogy Fiumén keresztül külkereskedést létesítsünk, másoldról pedig a külföldi gyártmány clőt ajtó akarunk zárni. Figyelmeztetett a repressiók veszélyére, továbbá a védegyelet által származható visszaélésekre.

A gyakorlat csakhamar az ő nözetét igazolta, a külföldi cikkek e „honi ipar“ czime alatt drágán adtak el. Egyesek meggazdagodtak, de nagyjában az iparot segítve nem volt. De ezen keserű tapasztalatnak volt mégis egy gyakorlati haszna. Bebizonyult ugyanis, hogy ipart ily erőszakos eszközökkel teremteni nem lehet, de igenis, kölcsönös segélyezés, ösztönzés és oktatással. Mint a multban ugy jelen helyzetűnkben is a társulási szellem segíthet némileg a közös bajokon. A kisebb iparost, a szegényebb sorost csak akkor fogjuk a végbuktástól megmentetni, ha a közös erővel, közös akarattal történik. A régi czéhszervezetre nincs már szükségünk, de szükségünk van a kölcsönösen segélyező egyletekre.

Azonban a társulás, a kölcsönös segélyezéshez még hozzá kell járulnia a takarékoságnak is. Nincs cselekmény, mely az ember erkölcsi érzetét jobban emelvé, mint csak azért takarékoskodni és egyes évezetektől lemondani, hogy később annál nemesebb évezeteket szerezhesünk.

Hogy mit tehet a takarékoság a kölcsönös segélyezel egybekapcsolva, megmutatja a külföld példája. Svájcz szorgalmas népe valóban mintaképp szolgálhat e tekintetben. Mostoha földrajzi fekvése dacára, a népség saját erejéből ott ipart tudott teremteni. De takarékoskodni is tudott. Magában Zürich cantonban 300.000 lakosra 1866-ban 78.000 betevő 14 millió franczal rendelkezett, úgy hogy az összes lakosság 54% takarékoskodott. Különösen nagy elterjedésnek örvendek a kölcsönös segélyező

egyletek. 1865-ben egész Svájczban 608 ilyen egylet létezett 96.000 taggal összesen 8 millió franc bétével; pedig Svájcz összes lakossága csak 2 1/4 milliót tesz. Még inkább terjedtek ezek Belgium, Francia, Angolországban, stb. Egy híres svájci tudós statisztic behizonyította, hogy Angliában minden Sik, Svájczban minden 25-ik Belgium 104, Olaszországban 195 lakosra jut egy-egy takarékoskodó.

Nem kevésbé fényes eredménnyel működnek külföldön a hitelszövetkezetek. Angliában óriási vállalatokba bocsátkoznak már, az igen szerényen megkezdett vállalatok, 1843-ban alakult Rochelabben egy ily kis szövetkezet összesen 280 fit alaptőkével. 1880-ban a szövetkezetnek már 10.000 tagja volt s közel 3 millió forint vagyona. Németországban a Schulze-Delitzsch-féle népbankok is szövetkeztek. Csak nálunk alig történt valami ezen ügyben. Vajjon mi ennek oka? Tan nálunk a nép kevésbé szorgalmas, kevésbé takarékos? Bizonyára egydől oka, hogy nálunk nincs még kellő alkalom arra, hogy a nép takarékoskodjék. Népközlökben sok nemes tulajdonság szunadoz, mely még kitéjtésre vár. S igaz az amit nagy Széchenyi mondott: „Minden jelenetek jövendő fényt mutatnak nemzetünkre, minek jövendőlése semmivel több jósói tulajdon nem kell, mint előre megmondani, hogy a kised mákból idővel termő gyümölcse lesz — csak senki ezt el ne gázza. A magyar népeknek nincs csekélyebb hitvatasa, mint képviselni Európában sajtóságait egy törzfajnak, mely annyi jót és nemest rejt magában, mint az emberi nemek akármely lelkos és erős családja. Ez emberiségnek egy nemzetet megtartani, sajtóságait megörizni, felöltöten minőségben kifejtetni, az emberiség fejlődéséhez vezetni: ez a feladat.“

Felolvasó ezután behatóan magyarázza a hazánkban már sok helyütt virágzó kölcsönsegélyező egyleteket, kitéjté azok gyakorlati hasznát és áldatos hatását a szegényebb soros iparosokra. Végül azon meggyőződésének kifejezést, hogy Debreceen városa is követni fogja a nemes példát és megalakítandja a kölcsönsegélyező egyletet.

Legujabb.

A „Debreceeni Ellenőr“ eredeti táviratai.

Budapest, febr. 14. A függetlenség párt tegnap este tartott értekezletén a párt különböző árnalatai kibékültek, mert a kilépni szándékozókat meggyőzdöttették, hogy nem szükséges a personáluniót újra hangoztatni. Új alapszabályok kidolgozására bizottság küldetett ki.

Velencez. Wagner Rikhard, az ugynevezett „jövő zene“ megeremője, több hazánkban is ismerős dalművek mint: Tannhäuser, Bolgóló hollandi, Rienzi, Mestordalnokok, Lohengrin stb. nagynevű szerzője tegnap meghalt. — Wagner Rikhard tudvalóleg Liszt Ferencz világhírű hazánkia veje volt. Új zene — irányával, melyben a melódiát a szavallati illetve program-zenének alárendelte, korszakot alkotott, — és hű követőket talált, — a kik közül mindenesetre legérdékesebb jelenleg maga az őz Verdi maestró, a ki nagy hatású „Aida“ című dalművében Wagner irányát az olasz iskola rovására minden tekintetben érvényre emelte.

Newyork febr. 14. A nyugoti államokban az árviz folyton nő. A nyomor nagy.

London febr. 14. A dunaértekezleten tegnap felolvasatott Románia tiltakozása a kizáratásért, és Bolgárok pedig Törökország részvteléléért.

Páris febr. 14. Tegnap a kormány be adta lemondását; egyelőre folytatja hivatalos működését; a kamarában a senatus a trónkövetelőkre vonatkozó tjavaslatának benyújtásakor Favre gyóvának mondta a kormányt a miért aztán rendre is utasított.

Hamburg febr. 14. A „Cimbria“ ügy letárgyalása foly; a tanukihalgatás megkezdett.

DEBRECENI SZÍNHÁZ.

VI. Bérlet. 19. szám.

Csütörtök febr. 15.

FATINICZA.

Operette 3 feiv.

Felelős szerkesztő és kiadó laptulajdonos

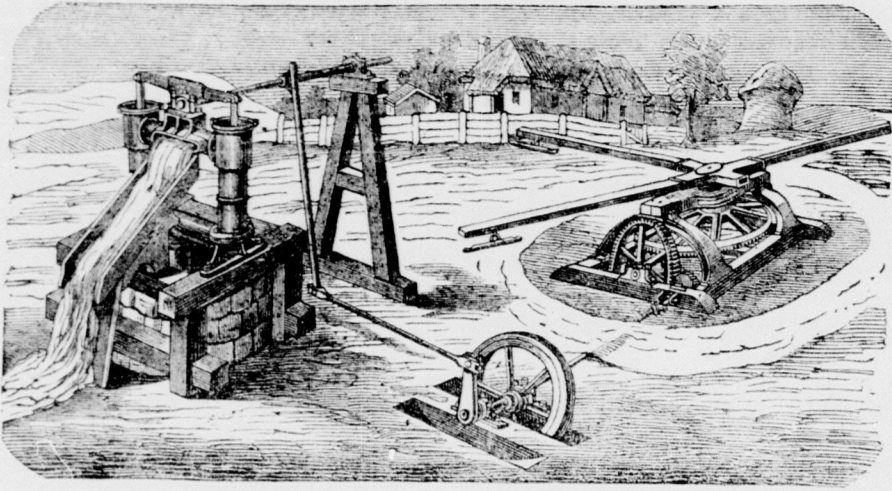
Vértesi Arnold.

Főmunkatárs: Karczag Vilmos.

Az első magyar gép- és tűzoltószerszám-gyár. harang és érezőntöde.

W A L S E R F E R E N C Z

BUDAPEST. ROTTENBILLER-UTCZA 66.

ajánlja gyárának korunk igényeinek megfelelően berendezett vízművi osztályát az ármentesítő társulatok, a megyei és magán mérnök urak gőzmalom- és gyártulajdonosok, a megyei és városi közhatalóságok

és a gazda közönség becses figyelmébe.

A szivattyú-gyár készít

ármentesítő, körfuró, bányaszivattyukat

házi és gazdasági kutakat, vállalkozik

GYAPJUMOSODÁK, VIZVEZETÉKEK, GŐZ- és ZUHANY-FÜRDŐK berendezésére és minden

V I Z M Ű M U N K Á L A T O K R A .

A gyár készítményeiért telje jóállást vállal.

Kivánatra költségvetések és lépes árlapok díjmentesen bocsátatnak rendelkezésre.

A „DEBRECZENI ELLENŐR“

szerkesztősége és kiadóhivatala

tisztelt ELŐFIZETŐIVEL, a HIRDETŐ CZÉGEKKEL s általában a nagy közönséggel tudatja, hogy lakó helyiségét megváltoztatván, az

Piacz-utczá SIMONFFY-ház

a volt HOROGH féle vendéglő helyiségében

(a városházával szemben) található.

A „DEBRECZENI ELLENŐR“ NYOMDÁJA

a VECSEY-házból szintén ide költözött át. Addig is, míg a teljesen UJ és GAZDAG FELSZERELÉS megérkezik, itt mindenféle nyomtatványok megrendelhetők.

Bejárat a szerkesztőségbe és nyomdába piacz-utczán és a hal-zugban van.

Szerkesztőség

és

Kiadó hivatal
Piacz. Simonffy-ház a városházával szemben.

Ide intézendők a lap szellemi részét illető minden közlemény, valamint az előfizetési pénzek, a kiadás körüli panaszok és a hirdetésmények. Bérmentetlen levelek csak ismert kezekről fogadtatnak el.

X. évfolyan

Napszám

(—) Midőn a napszám divatba jött varrógépek volt két együgyű loiban megbamuita egy csodaállatot. Az egy mondja: csak komám hunczut a németje a másik — én ezt nem a német de ki. Ne higj neki mégis csak hunczut.

Denique akárki, bűnbak mindég a német.

No hát a függő ez úgy van travesztizmagyar kormány akrossz, azt kárhoztatni rá gyanakodni köteleg rossz színben tümeg gondolatait is lekedet.

Egy tenger lenn hól a mi elfolyt egy tigrisek tollaiból azemany a nép érdeké hogy hagyja a szeggyobb nyomorban s ról-napra újabb terikal ön, rontja az orsmár amugy is tönk.

Hat ilyen kifakal len lehetett és lehet. Természetesen ez olykorlátotabb észjárás legkönyebben rameg.

A kormány most hogy miképen lehet a napszám osztály, nyebb néposztály ne tehát egy olyan eszmhintve a különben isező helyzetet — ez illetheti azt a kormány mert ennek keresztül ténik?

A függetlenségi neki ront ezért is a korgetlenség“ febr. 12.

A „Debreczeni EL

Wagner

— Született 1813. —

Wagner Richárd, a gyobb, leggenialisabb punk már tegnap jelentetepen 70 éves korában.

A nagy kompozitor kövérkező adatokat. Sz 22 én Lipcsében, hol a volt. Zeneakadémiai tudó Lipcsében végezte. A zet melynek már a gimnázium — okozta azt, hogy az ideig látogatta s jobbára manyainak élt. 1836 ban deburgi színházna és egy volt. Itt megönsüt előz rövid ideit tartózkodása rigai „Höltei“ színházhoz baa „Rienzi“ jébe fogott. át Parisha utazott, hol kükülözések közt „Rienzi“-t di-t fejezte be. Ez utóbbgeri vihar, melyet atélt, s 1842-ik év tavaszán viss októberben a „Rienzi“ elminek következménye az nek neveztek ki. Drezdában „Faust“-jához megírta a „Gruss seiner Treuen an Geliebten“ majd meg 184 der Apostel-t írta meg. 1845. október havában ugyancsak Wagner művét

A drezdai májusi fell te miatt 1849. május 7 én